

Вербна неділя



Неділя за тиждень перед Великоднем називається "Вербною", "шутковою" або "квітною". За християнським вченням у цей час Спаситель Христос уїжджав до Єрусалиму на ослику, і миряни устеляли перед ним дорогу пальмовим листям. Оскільки в Україні пальми не ростуть, то їх замінили вербовими гілками. Це дерево здавна вельми шановане серед нашого народу, тому що воно перше сповідає про прихід весни і має цілющі властивості.

У Вербну неділю святять вербу. Під церкву заздалегідь навозять багато вербового гілля. Зранку на Богослуження сходяться всі - старі й малі, - бо "гріх не піти до церкви, як святять вербу". Коли закінчується відправа і священник окропить гілля свяченою водою, то діти - одне поперед одного - стараються якнайшвидше дістати вербу і тут же проковтнути її по кілька "котиків" - "щоб горло не боліло".

Також був колись в Україні звичай носити свячену вербу з церкви до церкви. Це робилося не тільки в суботу, а і в неділю. Так, у Харкові у Вербну неділю учні разом з вихователями та вчителями урочисто несли свячену вербу від міської парафіяльної церкви Святого Дмитра до "колегіуму".

Колись господарі, повертаючися з церкви з свяченою вербою, до хати не заходили, а відразу ж садили на городі по кілька гілок або - якщо було близько - то в полі, "щоб росла Богові на славу, а нам, людям, на вжиток", а решту, що залишилася, несли до хати і ставили на покуті під святими образами. Якщо, ввійшовши до хати, заставали когось, що проспав заутреню, то били такого свяченою вербою, примовляючи:

*Не я б'ю - верба б'є,
За тиждень Великдень,
Недалечке червоне яєчко!*

Молоді хлопці та дівчата билися свяченою вербою ще й коло церкви, та й дорогою, як додому йшли, а б'ючись, примовляли:

*Будь великий, як верба,
А здоровий, як вода,
А багатий, як земля!*

В Галичині примовляли так:

*Шутка б'є - не я б'ю,
Віднині за тиждень
Буде в нас Великдень!*

Свячена верба користується великою пошаною серед нашого народу. "Гріх ногами топтати свячену вербу", а тому навіть найдрібніше гілля, якщо воно залишилося після освячення, палили на вогні, щоб, боронь Боже, під ноги не потрапило.

Свяченій вербі приписується магічна сила. Як вперше навесні виганяють скот на пасовисько, то конче свяченою вербою - "щоб нечисть не чіплялася до тварин". Більше того, викидають гілля свяченої верби надвір під час граду - "щоб град зупинився".

Верба має велике значення в народній медицині. Коли хворіють люди або тварини, то знахарі варять свячену вербу разом з цілющими травами і напувають тим' варивом хвору людину чи тварину - у повній надії, що "поможе". Виваром свяченої верби мочать голову і цим лікуються від болю голови. Лікуються свяченою вербою і від пропасниці та ревматизму, збивають нею гарячку. Товчене листя з верби кладуть на рани, а горшку, настояну на її листі, п'ють проти шлункових захворювань.

Поруч такої пошани до верби і віри в її лікувальну силу дивно звучить народна **легенда про козячу вербу**- один з видів верби. Легенда каже, що козяча верба проклята Богом за те, що з неї робилися цвяхи для хреста, на якому розп'яли Спасителя: "за це її черви точать". Крім того, за народнім віруванням, у сухій вербі сидить чорт; звідси й прислів'я: "Закохався, як чорт у суху вербу!" Козяча верба часто зустрічається на Україні, особливо в лісах і на левадах. Її характеризують коротке і широке листя, а також грубі "базоки" або "котики".

Олекса Воропай. "Звичаї нашого народу"

Чудодійні властивості верби:

- Вербою б'ють, щоб здорові, веселі та багаті були; дітей, щоб сильні були, добре росли та сприйняли життєву силу весни;
- Вербу кладуть після свячення за образи, щоб охороняла хату від лихих сил;
- Вербу садять на городі, коли принесуть з церкви на щастя молоді: коли верба прийметься — дівчина вийде заміж, а хлопець одружиться;

- Вербою на Юра виганяють худобу в поле, вперше на пасовисько, злегка торкаючись нею худоби, щоб здорова була, плідна, щоб у тілі була;
- Вербою в давнину відводили грозові тучі — кивали свяченою вербою в бік хмар і відводили громи та град;
- Вербу кидали в пожежу, чим зменшували, за їх віруванням, велику руїницьку силу вогню;
- Вербові котики, свячені, кидали в кашу, їли ту кашу в повній вірі, що через ті котики-базьки передається людям сила весняної енергії на цілий рік;
- З освяченою вербою, після повернення з церкви, обходили господарі бджільники, щоб бджоли роїлись; обходили обори та стайні й кошари, щоб худібка була здорова, плідна, щоб корови давали багато молока;
- Ковтали котики ще по дорозі з церкви, щоб не було лихоманки, щоб горло не боліло;
- Обсаджували криниці вербами, щоб забезпечити воду від лихих сил, щоб вода була „пригожа та здорова”;
- Обсаджували копанки-калабані, в яких прали своє шмаття-білизну, щоб уберегтися від хвороб, щоб вода очищалася;
- Сухою торішньою свяченою вербою розпалювали піч під великодні паски;
- У багатьох місцевостях клали покійникові в домовину кусник свяченої верби;
- У Лячівському повіті, коли господар виїжджав у поле сіяти — брав 2-3 котики-базьки й запорпував серед ниви під час посіву, щоб скоро хліб проростав.
- Свячену вербу клали в домовину бабі-повитусі, щоб мала чим відганяти потерчат.

Навський Великдень



На Київщині, Поділлі та на Лівобережжі **Чистий четвер** — це «Навський Великдень». За стародавнім народнім віруванням Бог тричі на рік відпускає мерців з «того світу»: перший раз у Чистий четвер, другий раз, коли квітують жита, і третій раз на Спаса.

На Навський Великдень мерці відправляють своє Богослуження і каються в гріхах. У цей день вони не бояться ні хреста, ні молитви, а як побачать живого чоловіка, то душать до смерти. А щоб мерці не задушили, то треба обливатися водою: «мерці мокрого бояться».

В Чистий четвер мерці встають опівночі з своїх гробів і приходять під церкву на звук дзвонів, що б'ють тільки три рази. Зібравшись, вони стають перед церквою. Виходить священик, теж мрець, і голосно проказує якусь молитву, що від неї самі двері в церкві відчиняються. Мерці входять до церкви, і священик починає Богослуження. Перед вівтарем стоять діти і тримають у руках крашанки, наповнені клоччям. Як Богослуження скінчиться, всі мерці христосуються, а потім виходять з церкви і стають перед її дверима. Після того, як священик знову прочитає якусь молитву, двері церкви самі замикаються, а мерці йдуть на цвинтар і лягають у свої могили.

Оповідують, що один чоловік мав дві дочки. Молодша померла перед Великоднем, а старша дуже тужила за нею і вирішила побачити її на Навський Великдень. Діждалася вона цього свята і пішла на цвинтар о 12-тій годині ночі; там вона побачила двох хлопців, що стояли і трубили в труби, скликаючи мерців. Мерці встали з могил і пішли до церкви. Дівчина пішла за ними; а коли вони входили до церкви, вона зупинилася біля паперті. Останньою увійшла в церкву її покійна сестра. Побачивши свою живу сестру, вона сказала: «Біжи додому, а то мерці тебе задушуть!» Жива сестра побігла додому. Мерці погналися за нею, але не догнали. Прибігши до хати, дівчина розповіла все, що бачила, і відразу ж померла.

Чистий четвер



Чистий четвер — це день весняного очищення. Ще вдосвіта, до східсонця селяни чистили в стайнях, коморах, на подвір'ї, в хатах — все повинно бути чистим і виглядати по-святковому. В саду і на городі господар згрібав на купу торішнє листя, бадилля бур'янів та сухе ріття і підпалював — «щоб очистити землю від морозу, зими, смерти і всякої нечисти». Робилося це з спеціальним заклинанням:

*«Смерте, смерте, іди на ліси,
іди на безвість, іди на моря.
І ти, морозе, великий і лисий,
не приходь до нас із своєї комори.
Смерть з морозом танцювала,
танцювала і співала,
і за море почвалала!»*

Існує повір'я, що в Чистий четвер, до східсонця ворон носить з гнізда своїх дітей купати в річці. Хто скупається раніше від воронячих дітей, той буде здоровий протягом цілого року. Отож: хворі люди купалися, бувало, вночі — «поки ворон дітей не купає», щоб очиститись від хвороби. Викупавшись, хворий набирив з свого купелю відро води, ніс ту воду на перехресну дорогу і виливав — «щоб там усе лихо зоставалося». А дехто ще й примовляв:

«Господи, Ісусе Христе! Перехресна дорого! Дай, Боже, здоров'я в ручки, в ніжки і в живіт трішки».

За християнським вченням у цей день пізно ввечері один з дванадцяти учнів - горезвісний Іуда - за тридцять срібників продав свого вчителя Ісуса Христа, якого й розіп'яли. Тому вважали, що в четвер оживають усі зловісні

гади і плазуни .Відтак люди намагалися в цей день обов'язково вмитися або скупатися, тобто очиститись від гріхів.

У Чистий четвер **господині, поруч з іншою роботою, готували сіль для великоднього столу.** Вони брали грудку соли, загортали її в ганчірку і клали у піч. Коли ганчірка вже обгорить, сіль збирали і зберігали до Великодня. Вранці на Великдень, як прийдуть, бувало з церкви і сядуть за стіл розговлятися, господар клав цю сіль на хлібину і все це ставив на покутті під образами. Цю сіль зберігали і давали худобі при шлункових недугах.

Вечорі в церкві відправляються «Страсті». Колись у наших селах, та і по містах, люди намагалися зберігати урочистий спокій і додержувати тиші: ні сміху, ні співів, ба навіть голосних розмов на вулицях в час, коли в церкві читалися євангелії, чути не було. Стоячи в церкві під час читання євангелії, не можна куняти, бо «нечиста сила занесе в пекло».

Люди, **повертаючися з церкви, намагалися донести додому «страсну» свічку так, щоб вона не погасла.** Для цього робили спеціальні ліхтарі з кольорового паперу або фарбованого скла. Червоні, сині, зелені ліхтарі у формі зірки, місяця або церкви були колись гарною оздобою цього вечора.

Полум'ям страсної свічки випалювали (вірніше — викопчували сажею) хрест у хаті на сволоці — «щоб лиха нечисть хату минала». Цей хрест залишався на сволоці до «Рахманського Великодня»), але не скрізь. Так на Харківщині, в слободі Критській було повір'я, що страсний хрест — «корисний на випадок пожежі», а тому його не стирали аж до наступного Чистого четверга.

Хворі на пропасницю шкребли сажу з «страсного хреста», розводили в свяченій воді і пили, як ліки.

Якщо полум'ям страсної свічки випалити хрест на воротах, то в двір не забіжить «поганий собака», тобто «нечиста сила», що в цей вечір бігає по землі, взявши на себе таку подобу.

Хто дуже хотів бачити відьму, той в кожний четвер Великого посту робив борону з осикового дерева, а в Чистий четвер кінчав її. Прийшовши з церкви додому, йшов з запаленою свічкою в коровник, сідав за тією бороною і тоді міг би бачити відьму, якби вона прийшла до нього в коровник. Протягом усього посту, що четверга, кидали на горище по одному поліну дров, а в Чистий четвер цими дровами палили піч і сподівалися, що відьма прийде до хати просити вогню.

Прийшовши з церкви, йшли з свічкою в стайню і там ніби бачили домовика. Так само ходили в клуню і в комору. Страсна свічка в народному віруванні, як бачимо, мала велику магічну силу. Крім того, народ вірив, що ця свічка в скрутний час стає людям у пригоді; її запалювали перед святими образами, коли на мешканців дому нападав страх. Так, під час великої грози

запалювали страсну свічку, «щоб грім хати не спалив». Тому страсна свічка ще називалася «громичною» або «громицею». Запалювали цю свічку і при тяжкій хворобі людей або худоби, а також під час тяжких пологів; давали в руки вмираючому. Пасічники з цією свічкою ходили до бджільника. В день Стрітєння, коли «зима з літом зустрічається», запалювали «громичну» свічку — «щоб літо зиму побороло». Від цього Стрітєння ще називається «Громицею».

Страсні свічі селяни лили самі, бо «трудова свіча лучче Богові вгодна». І лили їх такими, щоб вистачало надовго — бувало свічі «в два аршини довжиною і до десяти фунтів вагою». «Особливо велику силу має свічка, що горіла дванадцять Страстей — з року в рік. У кого є така свічка, той собі хату де схоче поставить, і всяке господарство буде йти йому добре, і не пристане до нього ніяка нечисть. Тільки треба ту страсну свічку розтоплювати в каганці і обкурювати нею всі статки». Так думали в слободі Біло-Куракинській на Харківщині; в інших місцях України вимоги до страсної свічки були скромніші. Вважалося, що як свічка горіла в церкві три роки вряд на Страстях під час читання євангелій, то така свічка вже мала достатню чарівну силу, щоб «берегти хату від усього злого».

На Чистий четвер на Поділлі хлопчаки робили дерев'яні стукалки; їх називали також «довбешки» або «калатала». Як тільки задзвонять при читанні євангелії дзвони, хлопчаки починали стукати у дзвіницю, якщо вона дерев'яна, в ограду або в дошки — щоб «відганяти нечисту силу». Це стукання повторювалося кожний раз, коли починали гудіти дзвони, і уривалося разом з ними, триваючи таким чином до кінця Страстей.

У Карпатах чистий четвер називали ще "живим", а тому гуцули з цієї нагоди розпалювали вогонь і тримали його доти, доки не вигонили тварин на пасовиська. Ним окурювали домашню скотину від злих духів. Ввечері після відправи у церкві люди запалювали свічки і намагалися принести "живий" вогонь до хати, щоб зробити кіптявою на сволокові чорний хрестик «Є такі селяни, особливо жінки, що, починаючи з Чистого четверга і аж до Воскресіння Христового, нічого не їдять, а є такі, що й води не п'ють. Роблять це найчастіше згідно з обітницею, що дається під час хвороби» «На Чистий четвер приносять на Страсть фляшки з сметаною і, коли дзвонять на євангелію, вони ковтають фляшкою, роблять масло, аби через цілий рік робилося». На Покуті у Великий четвер дівчата заворожують собі красу. Вони збираються перед світанком на берегах рік та озер і там дожидаються сходу сонця. Як тільки сонце вийде з-за обрїю, дівчата роздягаються, розпускають коси і стрибають у воду, примовляючи: *Водане, на тобі русу косу, Дай мені дівочу красу!*

Страсна п'ятниця



Головним християнським обрядом у страсну п'ятницю є винесення плащаниці. Плащаниця символізує полотно, в яке був загорнутий Ісус Христос після зняття з Хреста. Після Воскресіння на полотні залишився відбиток Його Образу, який утворився, як дослідили учені, шляхом великого випромінювання.

Це єдиний день в році, коли не правиться Служба Божа, є лише Вечірня з винесенням Плащаниці. Її виносять у другій половині дня. Іде тричі обхід довкола церкви з Плащаницею, яку несуть за чотири кінці священики або старші парафіяни. Після обходу Плащаницю кладуть на приготований стіл посередині церкви. Віруючі приступають до Св. Плащаниці і побожно її цілують. Божий гріб прикрашають квітами і лампадками, за ним ставлять хрест без Розп'яття з полотном.

В Галичині в Страсну п'ятницю дзвони замовкають. У дзвіниці до бантини чіпляють грубу дерев'яну дошку, і замість дзвонів дзвонар двома дерев'яними молотками «виклепує» по цій дошці, сповіщаючи людей про службу Божу. В момент виносу плащаниці діти також вистукують спеціальними ручними калатальцями.

Віруючі люди не їдять нічого до виносу плащаниці. Повернувшись з церкви, родина сідає за стіл вечеряти. Вечеря у Страсну п'ятницю — пісна, навіть риби їсти в цей день не годиться. Здебільшого обходяться городиною: капустою, картоплею, огірками. У цей страсний день не можна ні шити, ні рубати дров, ні співати. Господиням дозволялось тільки пекти паски та садити капусту. "Як тільки посадять паски в піч і загнітять їх свяченою

вербою, йдуть на город садити розсаду капусти - щоб здорова як паска була. Але якщо паска не вдасться, верх западе, або пустою буде, то вважалось, що це знак на поганий врожай та негаразди в усій родині".

До плащаниці християни приступають не тільки у п'ятницю, але й в суботу цілий день.

Великодняя субота



У Великодню суботу роблять крашанки, або, як кажуть Київщині, «галунять яйця», а в Карпатах — «сливчать сливки».

Крашанки готуються в суботу тому, що яйця, пофарбовані в п'ятницю, швидко псується, а, буди зробленими в суботу, вони зберігаються протягом усіх свят.

Здебільшого фарбують у червоний, жовтий, синій, зелений і золотистий кольори. Яєць красять 13 (мають тут на увазі 12 апостолів і Спаситель). **Найбільше готують червоних крашанок**, бо це нагадує про кров Спасителя. Люди вірили, що в священому яйці знаходиться сорок милостень, а отже, й перебуває «Дух святий», а тому лушпиння зберігали, щоб підкурити ним людей та худобу від пропасниці. Не годиться робити чорних, бо вони нагадують про кров «лукавого».

Раніше випускали з яйця всю рідину, порожнє фарбували і вішали коло ікон. Тепер цей звичай майже забувся, бо хтось сказав, що тоді, коли гримить грим, "той що під греблею сидить" (нечистий), ховається в порожніх крашанках.

Особливо клопітно жінкам у страсну суботу. Адже потрібно напекти пасок, приготувати смажене й варене їство, нафарбувати яєць і посвятити їх у церкві. **Звечора біля храмів розпалювали вогнища**, щоб ті, хто прийшов на всюношну, змогли зігрітися, почути цікаві казки і перекази. З цим вогнем пов'язана біблейська історія, згідно з якою, коли помирав розіп'ятий Христос, довкіл ватри разом з охороною сидів і Святий Петро.

Вважалося за велику честь для тих, хто прийшов на всюношну, не заснути. : якщо в цей час спить господар, то виляже пшениця, а коли господиня — льон; дітей заохочували в такий спосіб: якщо не проспий всюношну, то неодмінно знайдеш кубло дикої качки...

Отже в суботу люди жили передчуттям великої радості — довгожданим очікуванням Великодня.

Великодня ніч



За народнім віруванням **великодня ніч** — це **ніч чарівна, чудодійна...** Як і в різдвяну ніч та купальську, у великодню ніч не можна спати. А якщо й спати, то дене-будь притулившись, бо розстелювати ліжка не годиться — «щоб нечиста сила не приснилась». Лихі сили шугають по селах, хатах, полях, лісах, луках та над водою. По-перше, лихі сили можуть заподіяти якесь зло (хоч за іншим віруванням лихі сили в цю ніч безсилі). По-друге, в цю ніч усі відьми, чародії, вовкулаки, мольфари різних мастей — збираються біля церкви, щоб під час першого співу Христос Воскрес, вхопитися за ризи священника, чи доторкнутися до них.

Вогнем у цю ніч очищають землю, село, луки, ліси, ріки, гори й доли, води й поля, — від злого очиститься усе, куди лише досягне сяйво від цих вогнів. Де горять і світять весняні-великодні вогні — не підступить туди лиха сила та дідьки.

В глибоку давнину на весні, був цільний ряд весняних свят, але найголовніше свято на думку істориків-етнографів — це „свято весняного сонця”, яке з приходом християнства „християнізувалось” і злилось з святом Великодня - Воскресення Христа. Інші свята та звичаї або забуті, або злилися з святами великоднього та жильного тижнів і виявляються у звичаях тих днів.

У давнину біля цих священних весняних вогнів на честь сонця та богині, весни й кохання Лади — провадилися грища, співи, водили веснянок-гаївок, чаклували і словом, і рухами — сонце, весну та богиню Ладу:

"Ой, Лада, Лада, всім на світі рада..."

Довший час ці вогні вважали „поганськими”, як і купальські. Християнська церква оголосила їм рішучу боротьбу. .. Але те, що творилось і

установлювалось віками та тисячоліттями — тяжко було відразу заборонити. Тому православна церква дозволила „Весняні вогні" тільки біля церкви й лише у велику суботу, але без співів та ігрищ. Вогні прийняли назву „Великодні", а замість очисні — надано їм інше значення: вогні на спогад тих, що сторожа клала при розп'ятому Христі на Голгофі.

У великодню суботу, коли лише починало смеркати, сходились з усіх сторін парубки на великодні вогні. Вогонь розпалювали десь на горбі за селом або на майдані під церквою, щоб вогнище було видно на все село, а ще краще — щоб його можна було бачити і в сусідніх селах. Для цього вогню вважалося добрим зрізати в лісі або в леваді сухий дуб чи суху вербу — «бо в сухому дереві нечиста сила ховається».

На Київщині звичай велів украсти в жида-шинкаря стару бочку, діжу або колесо від старого воза — «щоб було чим розпалити вогнище». На Поділлі парубки випрошували або теж крали якусь дерев'яну річ, але не в жида, а в попа — «бо то святий вогонь».

В давнину був звичай, який де-не-де затримався до початку ХХ ст., **обгортати соломою колеса та, запаливши їх, пускати на весняний вогонь** (також пізніше й на купальський). Коли колесо вцілить у середину вогнища — це добра ознака і для весни й для літа: ознака здоров'я, врожаю, приплоду худоби, — бо колесо це символізувало сонце — воно, сонце, вцілить у поля, луки, ліси та ріки.



В хатах перед Великоднем мусів усю ніч горіти вогонь — лямпадка, чи свічка; це, звичайно, пізніше, а в давнину — вогонь палав у челюстах печі, чи в кутку курної хати на „вогнищі-очагу".

Ось таке значення та символіка весняних — великодніх вогнів. На жаль, цей звичай почав відмирати ще з кінця ХІХ ст.; в останні часи ці вогні запалювали лише в поодиноких селах, а раніше по всіх українських землях.

Великдень



Христове Воскресіння відбулося дуже рано в неділю, третього дня після його смерті. Звідси існує в Церкві дуже давній звичай, який нагадує, що пасхальний піст закінчується всуботу вночі і воскресні торжества починаються опівночі або на світанку.

Великодні торжества розпочинаються обходом довкола церкви під звуки дзвонів. Цей обхід є символом ходу жінок-мироносиць в неділю вранці до Господнього гробу. Після обходу, перед зачиненими дверима церкви, наче перед запечатаним Божим гробом, починається воскресна Утреня. Тут перший раз чуємо радісне:

"Христос воскрес із мертвих смертю смерть подолав і тим, що в гробах життя дарував"

Під час співу воскресного тропаря священник хрестом відчиняє двері церкви на знак того, що Христове Воскресіння відчинило нам двері до неба.

Традиції Великодня

Великдень багатий різноманітними народними звичаями. На Великодні свята, як і на Різдвяні, повинна зібратися вся родина, адже це — "Великий День".

Великодній сніданок розпочинається молитвою. Після молитви батько родини бере свячене яйце і ділить його на стільки частин, скільки присутніх за столом (залишаючи окремо на тарілці і для померлих з родини), зі словами благословення роздає яечко і промовляє:

— Щоб на ті свята нас Всевишній поблагословив щастям і добрим здоров'ям на довгій літа. Щоб Матір Божя всіх нас взяла під свій покров. Щоб ми змагалися зростати духовно і виховували у такому ж дусі своїх дітей. Дай, Боже, ці свята щасливо відсвяткувати і других дочекати. "Христос воскрес!" — "Воістину воскрес!" — відповідають усі присутні за святковим столом.

Звичай на Великдень розпочинати святкування яйцем побутує в Україні з давніх-давен, адже яйце символізувало зародок нового життя. У християнстві яєчко є символом Христового Воскресіння, бо як із мертвої шкаралупи яйця народжується нове життя, так і Христос вийшов із гробу до Нового Життя. Після свяченого яйця всі їдять паску й усе, що приготували на свято.

Великдень — це також час поминання покійних. Рідні приходять на могили померлих, згадують їх молитвою та добрими словами, а також просять у них прощення. Часто залишають на могилках трохи свяченого. У цей день священник з церковним братством ходить по кладовищі і відправляє над могилами померлих родичів, кропить свяченою водою зі словами: *"Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав і тим, що в гробах, життя дарував"*. У такий спосіб рідні діляться з померлими воскресною радістю.

Великдень багатий на звичаї, що походять ще з дохристиянських часів, коли народ відзначав свято привітання весни і весняного сонця. Християнська релігія багато з тих прадавніх народних звичаїв освятила, надала їм християнського значення і символіки та прийняла за свої. Такими народними звичаями є гаївки, забави, дарування писанок та крашанок.

Прикмети на Великдень

- Коли на Великдень ясно світить сонце, то через три дні падатиме дощ.
- Коли на Великдень дощ або хмарно, буде врожай.
- Коли на Великдень спить господар, то виляже пшениця, а якщо господиня — льон.

Великодній понеділок



Великодній понеділок ще називають - «Волочільне».

В цей день селяни ходять один до одного, христосуються і обмінюються писанками. Цей день називається волочільним. Ходять з поздоровленнями (переважно діти) до рідних, повитух, знайомих, священників, приносячи в подарунок «волочільне», що складається звичайно з пшеничного калача і кількох крашанок.)

«... це властиво було, може, найбільш людське, гуманне, соціальне свято цілого річного КРУГУ — це обопільне обдарування „дорою" (цей грецький термін досі живе місяцями), зв'язане з виявами зичливості і всяких добрих почувань до „всього миру".»)

«Діти (до дванадцяти років) носять пироги до батька хрищеного, до матері, до баби на другий день Великодня. Хрещений батько дарує дітей, дає 3 копійки або 5 грошей, батькова дружина насипле гостинців у хустку, дасть крашанок зо дві. Мати хрещена грошей не дає, а дає гостинці. Як дитина приходить до хрещеного батька з пирогами на Великдень, то каже: „Христос Воскрес, будьте здорові з празником!" Хто є в хаті, каже: „Спасибі, також і вас поздоровляємо, хай великий (чи велика) ростеш!" — і погладить по голівці.

«Дитина сама розв'язує хустку з пирогами, бере пироги і кладе на стіл. Хрещена мати садовить дитину за стіл, почастиє її. Насипле гостинця в

хустку: насіння, цукерків, бубликів, крашанок; дасть дитині в руки і скаже: „Іди, дитинко, з Богом"».

«Принісни гостинці додому, дитина віддає матері, мати ж висипає їх у решето (так зсипає гостинці всіх дітей), а після обіду ділить їх дітям».)

На Гуцульщині волочільний понеділок — «це днина, в яку парубки мають нагоду придивитись обстановкам домашнім та наобзорити дівки на сватання (обзорини). Газдині справляють у велике пущення у себе вечорниці, на які сходяться парубки і дівки танцювати; кожен парубок, якщо з якоюсь дівкою танцював, має від неї у великодні свята дістати писанку. За тими писанками ходять-волочаться парубки від хати до хати, відки і сей день називається волочільний понеділок. Писанками тими обмінюються парубки між собою, як стрічаються на дорозі, при чім один промовляє до другого: „Поможи нам, Господи, абих сі виділи так на тім світі, як і сі тут видимо". У хаті звичайно пригощають їх, а коли їх та дівчат набирається більше, гуляють при скрипці».

На Слобожанщині другий день Великодня називається днем Богородиці; існує звичай роздавати в цей день милостиню «нижчій братії»